

Webkettes lehetőségek a magyartanítás/magyartanulás szolgálatában

CS. BOGYÓ KATALIN

csbk@jgypk.szte.hu

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája,
Napközi Otthonos Óvodája

Kulcsszavak: Z generáció, digitális szövegértés, IKT eszközök, webkettesek, magyartanítás

Bevezetés

Ma már közhelynek számít, hogy az iskolapadban ülő Z generáció számára, amely a számítógéppel együtt nőtt fel, nem jelent gondot az infokommunikációs eszközök készség-szintű használata, következésképp olyan tudással rendelkezik, amely segítségével könnyen hozzáfér a digitális tartalmakhoz, onnan kinyeri a számára szükséges *releváns* információt, majd ezen eszközök segítségével feldolgozza azt.

Azonban a legutóbbi, 2012-es PISA-felmérés, amely kitért a digitális szövegértésre is, a magyar 15 évesek körében lényegében megcáfolja ezen általánosítást. „A digitális szövegértés területén átlageredményünk 450 pont volt, ami a számítógépes mérésben részt vett 32 ország körében a 27–29. helyezések valamelyikére volt elegendő, a számítógépes matematika területén 470 pont (26–27. helyezés), ezek az eredmények szintén az OECD-átlag alattiak.”¹

Ez a megállapítás természetesen csak a jéghegy csúcsa, hiszen számtalan befolyásoló tényező alakította ki, azonban mérhetően kimutatta azt, amit a gyakorló tanárok a mindennapokban tapasztalnak: diákjaink jelentős hányada a nyomtatott szöveghez hasonlóan nehezen nyeri ki a számára szükséges információt a digitális szövegből is, legyen az akár egy blogon, honlapon, menetrendben stb.

Az elmúlt években változott az iskolai, ill. otthoni számítógép-használat és a PISA-eredmények közötti összefüggés. A PISA2012 kimutatta, hogy az otthoni, ill. iskolai számítógép-használat és a tanulói teljesítmény között nem pozitív a kapcsolat. Ugyanakkor azt is kimutatták, hogy a kevés IKT-használat szintén rosszabb iskolai teljesítményeket eredményez: ez tehát egy „dombszerű kapcsolat”. *Sem a sok, sem a kevés számítógép nem szerencsés.* (Balla 2015) Úgy gondolom, a magyar iskolákat egyelőre nem a túl sok, inkább a túl kevés használat jellemzi.

---

¹ PISA2012 tájékoztató Jellemzők és eredmények

[http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatás/nemzetkozi_meresek/pisa/pisa2012_tajekoztato.pdf
– 2016.07.10.]

Info-kommunikáció a magyarórán

Meggyőződésem, hogy az IKT-használat nem csupán technikai kérdés. Szükség van az IKT-pedagógiára, azaz egy olyan szemléletre és tanári gyakorlatra, amely hozzásegíti tanulóinkat, hogy a digitális tartalmakat elérjék, megértsék, céljaiknak megfelelően használják.

2003-ban kolléganőmmel, Zs. Sejtes Györgyivel közös tanulmányunkban már kerestük az IKT-eszközök (elsősorban a számítógépet értve alatta) helyét a magyartanításban. Az akkor elemzett és egy mintaóravázlaton keresztül bemutatott weboldalak (Magyar Elektronikus Könyvtár², Digitális Irodalmi Akadémia³) ma is jól használhatók információszerezésre, azonban az akkoriban gyakran forgatott CD-ROM (Verstár'98) mára használaton kívülé vált. Akkor a csoportmunkában használt számítógépekhez való hozzáférés az iskolai könyvtárban valósult meg, amely egyidejűleg szolgálta a nyomtatott és a digitális tartalomhoz való hozzáférést, s ma is követendő iránynak számít.

Tizenhárom évvel ezelőtt tehát kerestük a számítógép tanórai használatának lehetőségeit, s mostanra azt kell látnunk, hogy az eltelt időszak nem hozott jelentős előrelépést. Meglátásom szerint a magyar közoktatás még mindig nincs felkészülve a digitális kihívásokra sem technikailag, sem módszertanilag: a számítógéppark elavult, a többségében asztali számítógépek döntően az informatikateremben kapnak helyet, az interaktív táblák működési nehézségekkel küzdenek, jellemzően nincsenek tabletek, az okostelefonok használatát sok iskola kifejezetten tiltja a házirendben. Míg a pedagógusminősítés során vizsgált tanári kompetenciák között szerepel az IKT-használat, s több indikátor tér ki, pl. az IKT tanórai használatára, a pedagógus-továbbképzések e téren sajnálatosan megritkulnak.

A világ azonban másfelé megy. Ha csak a *technikát* nézzük, Horváth Ádám 2016 januárjában a világ legnagyobb oktatástechnológiai kiállításáról (BETT – British Educational Trade and Technology Show) írt összefoglalójában kiemeli, hogy „az interaktív táblákat a technológia és a módszertan is meghaladta. Az érintőképernyők nagyméretű interaktív paneleken vagy a saját eszközökön, tableteken és okostelefonokon szolgálják a tanulókat.”

Azonban nemcsak a technika fejlődik, hanem az azokkal használható *alkalmazások* is. „A tanulásban ma már egyre fontosabbak a kisebb, rugalmasan használható alkalmazások, illetve a kreativitást is fejlesztő, tartalomkészítő eszközök. Ennek megfelelően a teljes tananyagok, a tankönyvszerű, kevés módszertani mozgásteret engedő tartalmak száma csökkenni látszik.” (Horváth 2016)

Ma, ha magyartanárként túl akarunk lépni (megtartva és használva a ma is kiválóan használható elemeket) a tizenhárom évvel ezelőtti állapoton, s keressük, kutatjuk a további digitális oktatási tartalmakat, azt tapasztaljuk, hogy a többi tantárgy tanításához lényegesen nagyobb a kínálat, mint a magyar nyelv és irodalomhoz.

Így tehát a szükség vitt rá, hogy megkeressem azokat a kisebb, rugalmasan használható *alkalmazásokat*, amelyekkel magam állíthatom elő – lehetőleg a tanulók bevonásával – azokat a tartalmakat, amelyeket a tanórákba be tudok illeszteni, de alkalmasak az otthoni felkészülésre is.

² Magyar Elektronikus Könyvtár [<http://mek.oszk.hu/> – 2016.07.10.]

³ Digitális Irodalmi Akadémia [<https://pim.hu/hu/dia> – 2016.07.10.]

Technikai háttér

Ahhoz azonban, hogy ezeket az internetes alkalmazásokat a tanítási órákon használni tudjam, szükség van *technikai* háttérre. Iskolánkban a TIOP 1.1.1./09/1 pályázatnak köszönhetően egész osztálynyi tanulói notebook áll a pedagógusok rendelkezésére. Olyan tanórák megtartására nyílik így lehetőség, ahol az IKT támogatottságának aránya 1:1 (minden diák külön számítógépen dolgozik, amely összeköttetésben van a pedagógus számítógépével) lehet, ami megfelel a legújabb trendeknek. Azonban kiválóan alkalmazhatók páros, illetve csoportmunkához is a kis laptopok, s munkámban inkább ezekre a munkaformákra helyezem a hangsúlyt.

Problémát jelent azonban ebben az esetben is az elavulás: a gépeink régiek, lelassultak, nehézkes a használatuk, ami erősen akadályozza, időnként pedig lehetetlenné teszi a tanórai használatukat, a gyerekekből pedig érthető ellenérzést váltanak ki. Az okostelefonokkal való kiváltást a wifi gyengesége akadályozza, arra pedig nem lehet alapozni, hogy a tanulók mobilnettel rendelkeznek.

Felhasznált alkalmazások

Két *alkalmazást* választottam ki, amelyeket az elmúlt tanévben együtt használtam: az egyik a *blog* (<https://www.blogger.com>), a másik a *LearningApps.org* (<https://learningapps.org/>) tankockakészítő alkalmazás.

Könyvtárostánárként 2007 óta vezetem az iskolai könyvtár blogját⁴, gondozom Facebook-oldalát⁵, így nem idegen számomra a webkettesek világa. (Az internetes szolgáltatások második generációját szokás *webketteseknek* nevezni, amelyek a közösségekre, illetve az interaktivitásra építenek, azaz a felhasználók közösen hoznak létre tartalmakat, megosztják, véleményezik egymás információit.)

A *blog* – a webkettes alkalmazások egyikeként – olyan lehetőséget kínál az interneten való megjelenésre, amely nem függ az iskola technikai kapacitásától, a rendszergazdák elfoglaltságától, nincs különösebb anyagi feltétele, nem igényel jelentős informatikai előképzettséget sem, mindeközben a webkettesek jellegéből adódóan többirányú kommunikációra nyújt lehetőséget (Cs. Bogyó 2009).

A blogok felépítése – bármelyik szolgáltatót is használjuk – lényegében azonos. A külső megjelenést sablonok közül választhatjuk ki, fő helyen a bejegyzések állnak, a fejlécben jelenik meg a blog neve. A blogon elhelyezhetők még egyéb alkalmazások, linkgyűjtemények, címkefelhő, naptár stb., amelyek a tartalmi bővítést szolgálják.

A *LearningApps.org* a következőképpen definiálja magát: „A LearningApps.org egy webkettes alkalmazás, mely kis, interaktív építőkockák segítségével támogatja a tanulási és tanítási folyamatokat. A már meglévő építőkockák közvetlenül is kapcsolódhatnak tananyagokhoz, illetve a felhasználók saját maguk is készíthetik vagy megváltoztathatják őket. Célunk, hogy az újrafelhasználható építőkockákat összegyűjtsük, és nyilvánosan bárki rendelkezésére bocsássuk. Ezek az építőkockák - eredetileg "Apps", magyarul tankockáknak neveztük el őket - emiatt nem tartalmaznak semmilyen különleges keretet vagy konkrét tanulási helyzetet, hanem kizárólag az interaktivitásra vonatkoznak. Az épí-

⁴ A JuGyu Gyaksuli könyvtári blogja [<http://www.jgypk.hu/gyakktar> – 2016.07.10.]

⁵ Juhász Gyula Gyakorló könyvtár

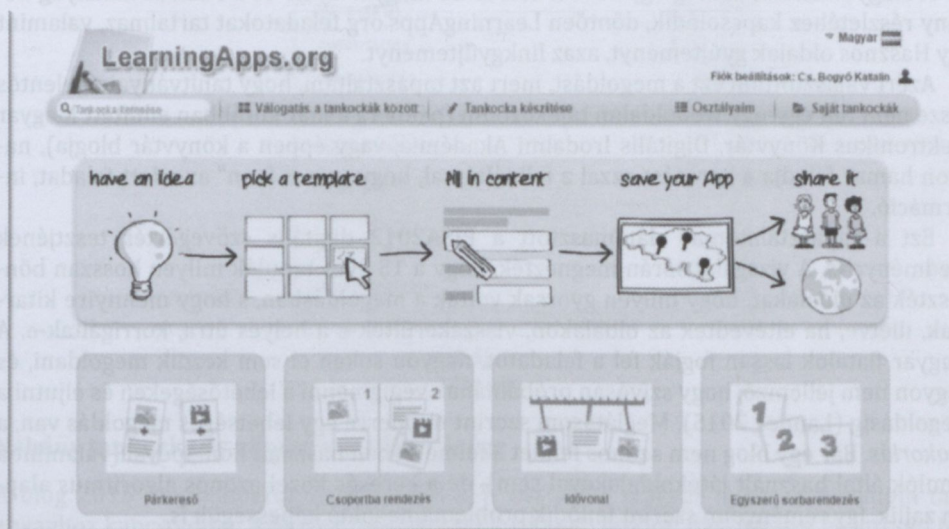
[https://www.facebook.com/JugyuKonyvtar/?ref=aymt_homepage_panel – 2016.07.10.]

tőköckák tehát önmagukban nem jelentenek lezárt tanítási egységeket, hanem megfelelő tanulási környezetbe kell őket beágyazni.”⁶

Fontos kiemelni a meghatározásból az *interaktivitást*, illetve az *újrafelhasználhatóságot/tudásmegosztást*: a mások által készített feladatok átvehetők, saját igényeink szerint átalakíthatók, az általunk készített feladatok pedig ugyanúgy elérhetővé, átalakíthatóvá válnak a többi felhasználó számára. Szerencsés esetben kialakul olyan alkotói közösség, amely véleményezi/értékeli, szükség esetén javítja egymás tankockáit – de mindezt a tanulók is megtehetik.

Az oldalon megközelítőleg húszféle feladattípusból választhatunk, pl. párkereső, csoportba rendezés, idővonal, Legyen ön is milliomos!, többválasztásos kvíz, keresztrejtvény, csoportosítás kirakó, tankocka mártix stb. Ezeket bármely korosztály számára bármely tantárgyhoz felhasználhatjuk.

1. ábra
Feladatkészítés algoritmus, kiválasztás

Az elkészült feladatsorok

- elmenthetők, mappába rendezhetők,
- a továbbiakban az adott osztály, tanulócsoporthoz igazítva bármikor átdolgozhatók,
- megoszthatók közösségi oldalakon...

Lényegesnek tartom kiemelni, hogy a feladatok *didaktikai beágyazását* a pedagógus a saját igényei szerint *maga végzi el*, azaz az óra tartalma, típusa, az órán alkalmazott munkaformák alapján maga dönt alkalmazásukról, sőt mindezek ismeretében választja ki a tankocka típusát, tartalmát, azaz ennek megfelelően készíti el magát a tankockát.

A tankockák készítéséhez regisztráció szükséges, a használathoz azonban nem. A tanulók a következőképpen érhetik el a feladatokat:

⁶ LearningApps.org [https://learningapps.org/about.php – 2016.07.10.]

- megadjuk/megosztjuk a feladat linkjét,
- kitehetjük a QR kódját,
- valamint az általam választott megoldást is alkalmazható, azaz „beágyazás” a saját blogba, azaz a blogon bejegyzésként való megjelenítés.

A Magyartanulás – hogy könnyebb legyen a magyar nyelv és irodalom című blog (<http://magyartanulas.blogspot.hu/>)

A *Magyartanulás* című blogot az az igény hozta létre, hogy a saját magyar nyelv és irodalom óráimhoz általam készített, illetve esetenként más nyilvános felületről megosztott digitális tananyagok, az órák anyagát kiegészítő linkek, videók, idézetek, kedvcsinálók egy felületen legyenek elérhetők.⁷

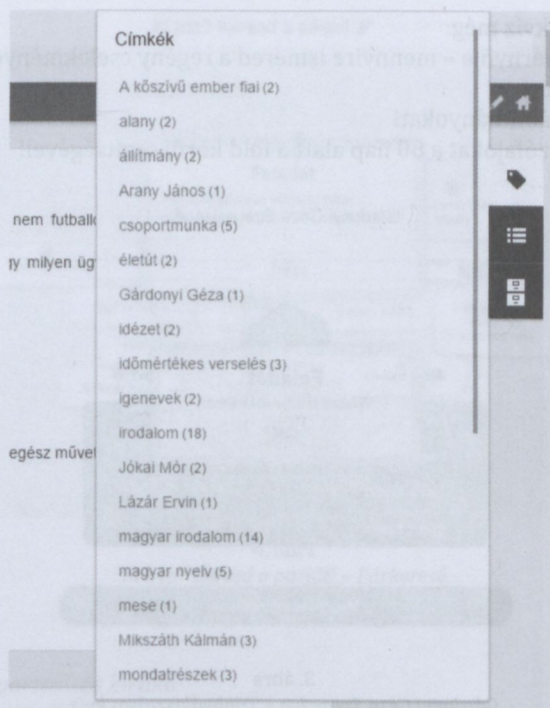
A *Magyartanulás* c. blog egyelőre a hetedikes magyar nyelv és irodalom tananyag néhány részletéhez kapcsolódik, döntően LearningApps.org feladatokat tartalmaz, valamint egy Hasznos oldalak gyűjteményt, azaz linkgyűjteményt.

Azért választottam ezt a megoldást, mert azt tapasztaltam, hogy tanítványaim jelentős része nem tud egy-egy weboldalon tájékozódni (példa rá a már korábban említett Magyar Elektronikus Könyvtár, Digitális Irodalmi Akadémia, vagy éppen a könyvtár blogja), nagyon hamar feladja a keresést azzal a felkiáltással, hogy „nincs fenn” az adott feladat, információ.

Ezt a tapasztalatomat alátámasztott a PISA2012 digitális szövegértés tesztjének eredménye is. A vizsgálat során megnézték, hogy a 15 éves tanulók milyen hosszan böngészték az oldalakat, hogy milyen gyorsak voltak a megoldásban, s hogy mennyire kitaratóak, illetve, ha eltévedtek az oldalakon, visszakerültek-e a helyes útra, korrigáltak-e. A magyar fiatalok lassan fogják fel a feladatot, nagyon sokan el sem kezdik megoldani, és nagyon nem jellemző, hogy szívósan próbálnának végigmenni a lehetőségeken és eljutni a megoldásig (Lanner 2015). Meglátásom szerint minderre egy lehetséges megoldás van, a *gyakorlás*. Bár egy blog nem azonos felület a felmérésben használt honlapéval (valamint a tanulók által használt játékokkaléval sem), de a keresés közel azonos algoritmus alapján zajlik, így reményeim szerint fejlődik problémamegoldó képességük is.

Ahhoz, hogy a tanuló el tudjon a *Magyartanulás* c. blogon igazodni, több segítség áll a rendelkezésére. Az egyik a címke (közel azonos a címszóval, tárgyszóval, ill. kulcsszóval). A blogon a bejegyzéseket címkékkel lehet ellátni, amelyekre rákattintva előhívhatók a további találatok, illetve külön is kereshetők *Címkék* címszó alatt. Keresésre használható még a keresőmező a blog fejlécében, illetve a bejegyzések elrendezési módjának meghatározása (hagyományos, forgatható kártya, mozaik stb.).

⁷ A *Magyartanulás* c. blogról [<http://magyartanulas.blogspot.hu/p/a-magyartanulas-c-blogrol.html?view=flipcard> – 2016.07.10]

2. ábra
Címkék

Néhány tankocka és alkalmazási lehetősége

A blog 2015 szeptemberétől elsősorban a 7. osztályos magyar nyelv és irodalom tananyaghoz kapcsolódik. A blogon található tankockákat tanórai használatra és otthoni felkészülésre készítettem, van közöttük néhány, amelyet átvettem, ill. az osztályomhoz igazítva átalakítottam. Azoknak a feladatoknak az esetében, amelyek elkészítéséhez forrást használtam, azt minden esetben feltüntettem.

*Gárdonyi Géza Szegeden*⁸

Feladat típusa: *többszörös választásos kvíz* (4 lehetséges válaszból kell a helyeset kiválasztani, a válaszok közelítenek a megoldáshoz), azonnali szöveges visszajelzés, a végén összesítés, értékelő szöveg: Gratulálok, igazi lokálpatrióta vagy! :), amely alkalmas a szókincsbővítésre is.

Munkaforma: páros munka (lehet egyéni vagy csoport is)

Didaktikai feladat: ismeretek felidézése, ismétlés, de lehet önálló kutatómunka alapja is, így az új ismeretszerzést szolgálhatja.

Esetünkben ez a feladat a hatodik osztályos projekt egy részlete, ahol az osztály közösen fedezte fel Gárdonyi Géza szegedi éveinek helyszíneit a Somogyi-könyvtár munkatársainak segítségével.

⁸ <http://magyartanulas.blogspot.hu/search?q=g%C3%A1rdonyi>

Többválasztásos kvíz még:

- Szent Péter esernyője – mennyire ismered a regény cselekményét?
- Petőfi 2. csoport
- Ismerd fel az állítmányokat!
- Gyakorold a szófajokat a 80 nap alatt a föld körül segítségével!

3. ábra

Gárdonyi Géza Szegeden – Többválasztásos kvíz

*Ki írta? Keresd a párját!*⁹

Feladat típusa: *párkereső* (összetartozó fogalmak párosítása)

Munkaforma: egyéni, páros

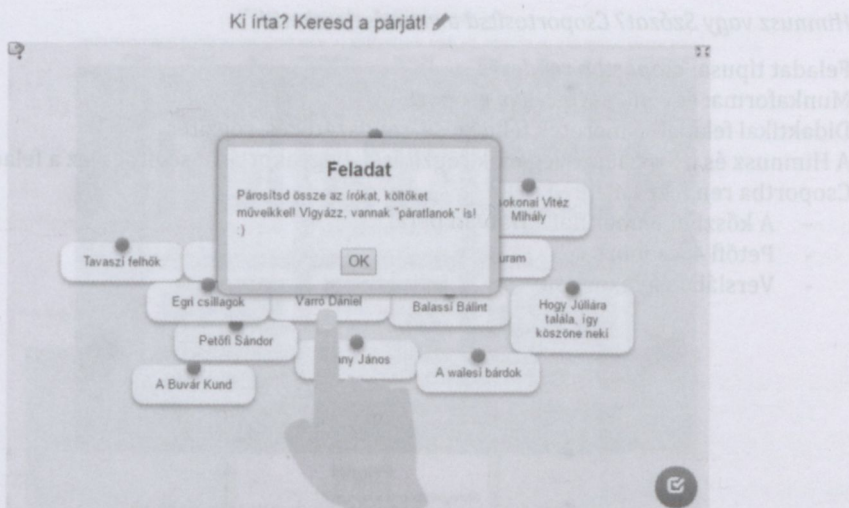
Didaktikai feladat: meglévő ismeretek rendszerezése, ismételtes

Én év eleji ismételtnél páros munkában alkalmaztam ezt a feladatot, amely elsősorban a hatodikos ismeretekre épült.

Párkereső még:

- Petőfi 3. csoport
- Reformkori párosító

⁹

4. ábra
Ki írta? Keresd a párját! – Párkereső

Szófajok – puzzle¹⁰

Feladat típusa: csoportosítós kirakó

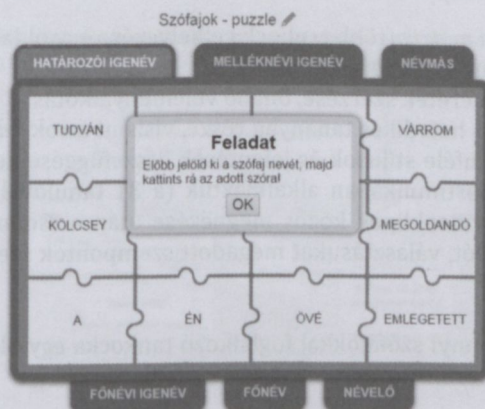
Munkaforma: frontális (interaktív tábla használatával), egyéni otthoni gyakorlás

Didaktikai feladat: gyakorlás, rendszerezés

Ezt a feladatot óra végén az igenevek gyakorlásánál alkalmaztam. A megadott szavak és szófajok (igenevek + főnév, névelő, névmás) helyes elhelyezése után egy videoklip indul, amely az óra oldott zárását szolgálhatja.

Csoportosítós kirakó még:

- Himnusz és Szózat – Mi a közös bennük és miben különböznek?

5. ábra
Szófajok – puzzle – Csoportosítós kirakó

¹⁰ <http://magyartanulas.blogspot.hu/2015/10/szofajok-puzzle.html>

*Himnusz vagy Szózat? Csoportosítsd a versrészleteket!*¹¹

Feladat típusa: *csoportba rendezés*

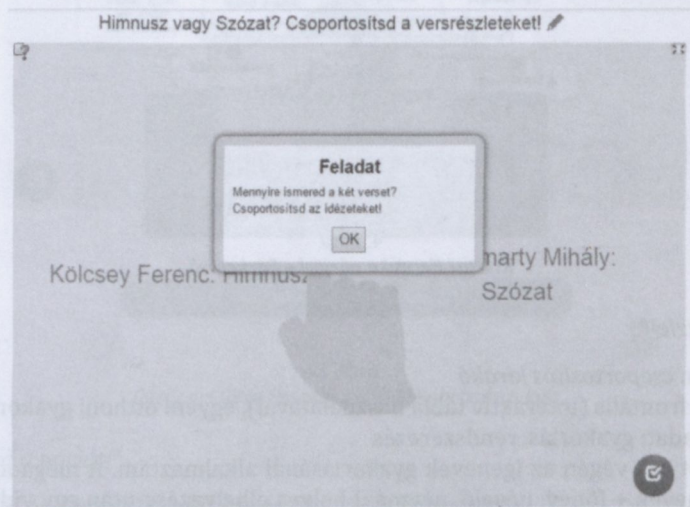
Munkaforma: egyéni, páros vagy csoport

Didaktikai feladat: ismeretek felidézése, rendszerezés, rögzítés

A Himnusz és a Szózat szövegének rögzítését, begyakorlását segítheti ez a feladat.

Csoportba rendezés még:

- A köszívű ember fiai – Hatvan perc!
- Petőfi 4. csoport
- Verslábak gyakorlása

6. ábra Himnusz vagy Szózat? – Csoportba rendezés

*Füsbement terv – hatféleképpen*¹²

Feladat típusa: *tankocka mátrix* (több tankocka elhelyezése egy oldalon)

Munkaforma: egyéni, páros, csoport

Didaktikai feladat: új ismeretek szerzése, önálló véleményalkotás

A *Füsbement terv* nem a hetedikes tananyag része, viszont a sok feldolgozási mód kiváló lehetőséget nyújt a különféle stílusok és jelentések összefüggéseinek felismertetésére. A tankocka mátrixot csoportmunkában alkalmaztuk (a 31 tanulóval rendszeresen 6 csoportban dolgozunk), a videoklipek közös megnézése után a csoportok kiválasztották a hozzájuk legközelebb állót, választásukat megadott szempontok szerint indokolták, megvitatták.

Tankocka mátrix még:

- Szófajok (valamennyi szófajokkal foglalkozó tankocka egy oldalon való összegyűjtése otthoni gyakorláshoz)

¹¹ <http://magyartanulas.blogspot.hu/2015/11/himnusz-vagy-szozat-csoportositsd.html?q=himnusz>

¹² <http://magyartanulas.blogspot.hu/2016/01/fusbement-terv-hatfelekeppen.html?view=classic>

7. ábra

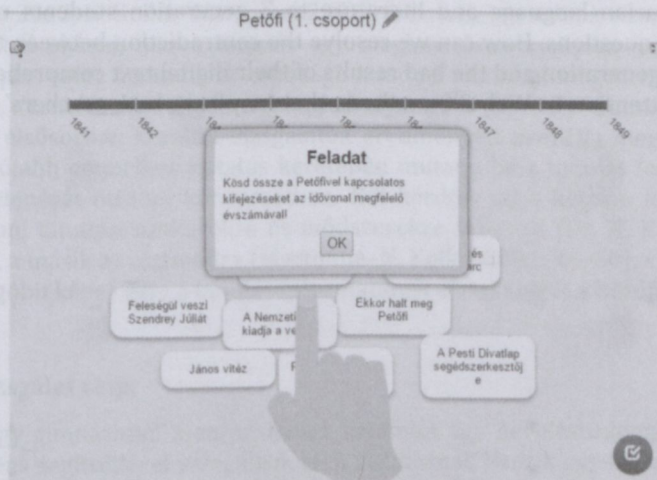
Füstbement terv – hatféleképpen – Tankocka mátrix

Petőfi 1. csoport – Petőfi élete¹³ Feladat típusa: *idővonal*

Munkaforma: egyéni, páros, csoport

Didaktikai feladat: ismeretek rendszerezése, ismétlés

A csoportmunka címke alatt található bejegyzések, illetve a Petőfi 1-5. csoport című tankockák szerzői a hetedikes tanulók (a 6. csoport munkája technikai okok miatt nem látható). Összefoglaló órán minden csoport egy-egy tankockát készített adott szempontok szerint egyelőre papíron, majd a következő órára elkészült tankockákat minden csoport megoldotta, értékelte egymás munkáját.

8. ábra

Petőfi élete – Idővonal

¹³ <http://magyartanulas.blogspot.hu/search/label/csoportmunka?view=classic>

Befejezés

Tanulmányomban csak két kis szeletét villantottam fel azon webkettes lehetőségeknek, amelyekkel magyarórákon a digitális világban való tájékozódást, illetve a digitális szövegértést fejleszteni vélem. Feltett szándékom a blog továbbépítése a tanulók nagyobb arányú bevonásával.

Remélem, ha megismerik, a saját tanítványaimon kívül más tanulók, más magyartanárok is eredményesen használják a *Magyartanulás* c. blogot, vagy éppen kedvet kapnak tankockák készítéséhez, blogoláshoz.

IRODALOM

- Balla István 2015: Árulkodott a PISA: a sok internet is ront a diákok teljesítményén [http://hvg.hu/kultura/20150925_szamitogepezz_sokat_vagy_keveset – 2016.07.10.]
- Cs. Bogyó Katalin 2009: A blogok szerepe és jelentősége az iskolai könyvtárban. *Korszerű Könyvtár*, 2009. 1–16.
- Horváth Ádám 2015: Az oktatás jövője – tudósítás a londoni BETT-ről [http://ivsz.hu/hirek/az-oktatas-jovoje-ma-bett-show-london/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_digit_201607 – 2016.07.10.]
- Lannert Judit 2015: Újabb csontváz borult ki a legújabb PISA jelentésből: se nem gyorsak, se nem kitartóak a magyar diákok [http://www.koloknet.hu/iskola/ujabb-csontvaz-borult-ki-a-legujabb-pisa-jelentesbol-se-gyorsak-se-kitartoak-a-magyar-diakok/ – 2016.07.10.]
- PISA2012 tájékoztató Jellemzők és eredmények [http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatasi/nemzetkozi_meresek/pisa/pisa2012_tajekoztato.pdf – 2016.07.10.]

Web 2.0 in teaching Hungarian language and literature

Teaching Hungarian language and literature to Z generation students raises a lot of methodological questions. How can we resolve the contradiction between the digital orientation of the generation and the bad results of their digital text comprehension? In this study, I draw attention to Web 2.0 methods that may help both teachers' and students' work.